

לקוּטִים וסְפּוּרִים נִפְלְאִים

פרשת חוקת

רק מי שחטאו בעגל בפועל, ואילו לכפרה של הפרה האדומה הוצרכו מי שחטאו במחשבה בלבד, שכן בעבודה זרה, בשונה משאר העבירות, הקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה רעה למעשה.

ולפי זה, נבין את משמעות שאלתן של אומות העולם: "מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה?" – מפני מה דרושה כאן כפרה למי שחטאו במחשבה, והרי על פי דין, בכל העבירות המחשבה אינה נחשבת כמעשה?

ועל כך באה התשובה: "לפיכך כתב בה חוקה, גזירה היא מלפני" – כאן לפנינו חוק, גזירה, דבר שהוא יוצא מן הכלל, וזאת משום ש"אין לך רשות להרהר אחריה" – משום שבעבודה זרה אסור אפילו להרהר, ואף ההרהור, עצם המחשבה, הריהו בגדר חטא כבד...

"זאת חוקת התורה... ויקחו אליך פרה אדומה" (יט, ב)

חז"ל דרשו על הפסוק "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני", שהכוונה היא על זה – פרה אדומה. מה פירושם של הדברים?

רבי משה הדרשן ביאר את טעם המצווה: "תבוא האם ותקנח צואת בנה" – עם ישראל חטאו בחטא העגל, תבוא אמו – הפרה,

"זאת חקת התורה" "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני"

החיים שלנו מלאים ברגשות, והלב הוא זה שמייצר ומציף אותם. אבל בין כלל הרגשות, ישנו רגש אחד עז וחזק שנגדו ממש קשה להלחם, רגש הקנאה, שחכמינו הגדירוהו כמוציא את האדם מן העולם. יכול להיות לי הכל ביד, אך הקנאה במתחרה עדין מכרסמת מבפנים ומובילה למרדף נטול מעצורים כדי לעקף אותו.

הקנאה כל כך עצמתית, עד שהיא מנקזת את כל כלי סביב אותו יריב, ואני עוצר את הכל ומתעסק רק בו. למרות שאנו מנסים לבקש "שלא תעלה קנאת אדם עלי", בשעת מעשה זה לא עובד.

קרח נמצא במקום מאד טוב, המלכות וההנהגה היו ביד משה ואהרן, אך הקש ששבר את הגמל היה מנויו של אליצפן בן עוזיאל לנשיא, בעוד קרח נותר כאחד השבטים.

באותו יום התפרצה הקנאה החוצה ללא מעצורים, והוא החל לסחף אחריו מאתים וחמשים איש, והכל בשם ה"צדק" והטענה שמשה לוקח הכל לעצמו.

ותכפר על כך.

אם קיים טעם למצווה, מדוע נחשבת היא לחוקה? על כך נאמר: "אמרתי אחכמה" – אני חשבתי לומר את הטעם למצוות פרה אדומה, כפי שביאר רבי משה הדרשן, אולם "והיא רחוקה ממני" – ומדוע?

"וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמור, זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמור וכו' ויקחו אליך פרה אדומה תמימה" (יט, א-ב)

לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר, מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חוקה. גזירה היא מלפני, אין לך רשות להרהר אחריה (רש"י).

שואלים המפרשים: מפני מה יהיו אומות העולם עומדים ומבקשים טעם, דווקא לחוק זה ולא לכל שאר החוקים? ושנית, אם "אין לך רשות להרהר אחריה", מפני מה מביא רש"י לאחר מכן את טעמו של רבי משה הדרשן: "משל לבן שפחה שטינף את טרקלינו של המלך, ואמרו, תבוא אמו ותקנח צואת בנו, כך גם תבוא הפרה אדומה ותקנח את חטא העגל"? אלא מתרץ הגה"ק בעל ה"כתב סופר" זי"ע בהקדם קושיה נוספת: דלכאורה לפי טעמו של רבי משה הדרשן – מה

צורך היה בפרה האדומה שתהא מכפרת על חטא העגל? הרי נאמר בתורה במפורש: "ויגוף ה' את העם על אשר עשו את העגל", שכל מי שחטאו בעגל מתו במגפה. למי אפוא הייתה עוד דרושה הכפרה?

ועל כך משיב הרמב"ן, בפרשת כי תשא, שמתו

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש רוזנבוים זצוק"ל

כ"ו בניסן תשע"ז

שהרי על מצוות פרה אדומה הצטוו כבר במרה, עוד ללימוד התורה. ואכן קיימתי את דבריי, וברצון עז שדתי על תלמודי, עד שזכיתי לכתוב הרבה ספרים על התורה, וכל זה בזכות כוח הרצון.

"זאת התורה אדם כי ימות באהל" (יט, יד)

ביום פטירתו של רבי זלמן, אחיו של רבי חיים מוולוז'ין, יצא הקול בוילנא כי שעותיו ספורות, ורבים מבני העיר באו לבקרו טרם הסתלקותו מן העולם. עם הכנסם, ראוהו המבקשים כשהוא שוכב במיטת חליו, ולמרות היותו מלופף ביסוריו הקשים, הוא קורא מזמורי תהילים בקול יפה אף נעים. תמהו המבקרים, ואחד החשובים שבהם, רבי לייב בעל התיבות מוילנא, תמה בפניו על כך: "רבינו! הנח עתה לקריאת התהילים, כי הרי תשש כוחך". השיב לו רבי זלמן ואמר: "מה אתה מדבר אלי? הלוא תלמוד ערוך הוא, 'זאת התורה אדם כי ימות באהל', אמר רבי יונתן: אל ימנע אדם את עצמו מדברי תורה אפילו בשעת מיתה. ומי יודע אם לא לעת כזאת הגעתי..."

"זאת התורה אדם כי ימות באהל" (יט, יד)
"אדם כי ימות באהל" - באוהלה של תורה. אין לו בעולמו אלא ד' אמות של תורה. כל זמנו, כל כוחותיו, כל מעייניו -

במבט פנימי, אומר השפת אמת, קרח לא התפון סתם לפלג, אלא התפון לחלק על מצות שמירת השבת. בעצם, מה בער לו בשמירת השבת ומה הקשר בין שבת לקנאה?

בָּאָה שַׁבָּת, בָּאָה מְנוּחָה

לפני בריאת העולם הכל היה מרחב אחד מאחד של אין-סוף, ללא גבולות ופרודים. הבורא ידע מראש שהעולם הזה יהיה מלא בפרודים, וכדי לחבר בין הנגודים העניק לנו מתנה קסומה - שבת שמה.

במשך ששה ימים אִנְחָנו עובדים ובונים, ואין לנו זמן לשים לב לרגשות כי אִנְחָנו נמצאים בתוך הסיר. הרה"צ רבי אשר פריינד הסביר כי העולם מלא בפרודים בשלושה תחומים: הזמן המפְרָד לשעות, המקום המונֵעַ מאתנו להיות בשני מקומות בבת אחת, והאִנְשִׁים שדעותיהם שונות זו מזו. המַטְרָה שֶׁלָנו היא לקבץ שוב את הפרודים הללו ולהחזירם לנקדת האחדות - אל הבורא.

באמצע השבוע קשה לעצר ולהתבונן בך, לכן קבלנו את השבת.

כשצלילי השמש של יום הששי נוטים מערבה, הכל נִעְצָר בדממה, המחשבות המטרידות נִעְלָמוֹת ונִכְנָסִים לִמְצַב שְׁבוּ יָשׁ זִמְן לַחֲשֹׁב עַל הַמַּטְרָה. השבת מעניקה לנו כח לכל ימי השבוע הבא, כדי שנוכל לצלח אותו ברגיעות ובנישום הדעת.

עֲגָמוֹת נֶפֶשׁ? שַׁחֲרָר!

איך השבת מביאה אותנו לשחרר את הכל ולשוב אל האחדות?

דוֹקָא מתוך עֲגָמַת הַנֶּפֶשׁ, הַלְחָצִים וְהַהֲכָנוֹת לַקְרָאָתָהּ, וּבִסְעוּדוֹת עֶצְמָן בְּכֻלָּל, כָּל אֶחָד מְגִיעַ עִם הָרָצוֹן וְהַצִּפְיָה שֶׁלֹּא לֵאמֹר שֶׁלֶחַן הַשַּׁבָּת צָרִיךְ לְהִרְאוֹת, הַצֶּדֶק שֶׁלָנו מִתְנַגֵּשׁ בְּצֶדֶק שֶׁל הַשָּׁנִי - זֶה רֹצֵה לְדַבֵּר וְזֶה רֹצֵה לְשִׁיר, וְהַלֵּב מֵיָד מִתְמַלֵּא בְּתִרְעָמָה: "לָמָּה הוּא מִתְנַהֵּג כֵּכָה? הֲרֵי הַצֶּדֶק אֵתִי!" שֶׁלֶחַן הַשַּׁבָּת עֲלֹל לְהַפֵּךְ בְּרִגְעַ אֶחָד לְזִירָה שֶׁל מַלְחָמַת שְׁלִיטָה.

בתורה הקדושה, תורת חיים.

בצעירותי למדתי בישיבה קטנה של פוניבז'. פעם בא הרבי רבי שלום שברון זצ"ל למסור 'שמועס' שרצתי אליו והבטחתי לו כי מהיום והלאה אתמסר עד

בטרם חטאו בחטא העגל, והחטא היה בגדר "רחוק ממני". על כן נחשבת מצוות פרה אדומה כ"חוקת התורה" - מצווה שאין יודעים את טעמה. (מהרי"א)

"זאת התורה אדם כי ימות באהל" (יט, יד)

מכאן דרשו חז"ל (ברכות דף סג:): "שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה" שנאמר "זאת התורה אדם כי ימות באהל" - זאת התורה תהא מתקיימת, שבמסירות נפש לא יסור מאוהלה של תורה. דוגמה למי שתורתו התקיימה, לאחר ששיקע את עצמו באוהלה של תורה, היה הנצי"ב מוולוז'ין.

וכך סיפר על עצמו הנצי"ב, בעת שהוציא לאור את פירושו הגדול על התורה: בהיותי ילד, לא גיליתי כל עניין בלימוד, וכל ניסיונות אבי למשוך את ליבי לתורה לא הועילו, עד שהתייאש ממני. באחד הערבים שמעתי את אבי שח לאמי אודותי, כשדמעות זולגות מעיניו וקולו נשנק מבכי, וכך אמר לה: ניסיתי בכל דרך אפשרית לעניין את בננו בלימוד, אך כל מאמציי לא הועילו. מכיוון שכך, למרות רצוני העז שיהיה בננו תלמיד חכם, נאלץ ללמדו מלאכה כלשהי, וכך לפחות לא ישב בטל.

לעי"נ האשה החשובה

מרת **מרים יוכבד ב"ר צבי ליבוביץ ע"ה**

כ"א מר חשון תשפ"א

(- שיחה) לבחורים, ובתוך הדברים סיפר את הסיפור הבא.

כידוע, ה"שאגת אריה" היה עורך גלות. היה לבוש כעני ואביון, נודד מעיירה לעיירה ומתאכסן בבתי יהודים שהלינו אותו בביתם ונתנו לו מעט אוכל. כמובן, איש לא הכירו, כולם סברו שהוא איש פשוט.

פעם התאכסן אצל משפחה אחת. נתנו לו לאכול צלחת מרק. בעודו שקוע בעולמות עליונים נשפך מעט מרק על השולחן. כעסה בעלת הבית והתחילה לגעור בו: "מדוע לכלכת את המפה, אתה לא שם לב איך אתה אוכל?"...

צעקותיה של האישה העירו אותו ממחשבותיו והחזירוהו לקרקע המציאות. הוא שאל לפשר הצעקות, ואמרו לו שהן כווננו כלפיו... הוא לא הבין על מה ולמה, ובעלת הבית שבה והסבירה לו...

כששמע זאת, התנצל על מעשהו, קם מהשולחן, הודה למארחיו על הכנסת האורחים, נטל את שקו ובו מעט מטלטליו - ועשה דרכו לשוב לעירו. קץ לגלות! תלמידיו הופתעו לראותו שב מן הגלות מהר מן הצפוי, וביקשו לדעת מה הסיבה שקיצר את גלותו. סיפר להם את המעשה באותה בעלת בית שגערה בו על ששפך מעט מרק והכתים את מפת השולחן, ואמר כי בעקבות זאת גרע את גלותו.

תמהו התלמידים: "רבינו, תורה היא וללמוד אנו צריכים. ממה נפשך, אם יש צורך בגלות, וכי בגלל צעקה אחת של איזו בעלת בית שמים קץ לגלות?! וביותר קשה, הרי כל תכלית הגלות היא לשבור את המידות ולסבול בושות וביזיונות, ומה זו גערה של איזו בעלת בית לעומת כל הסבל והביזיונות שעוברים בגלות?" אמר להם: "אסביר לכם פשר העניין. כשאני יוצא

לגלות, כל זמני מוקדש לתורה ולעבודת ה'. זה עיקר מעלת הגלות. והנה, כשאותה בעלת בית צעקה עלי, באותו רגע הופרעתי מלימודי, נאלצתי להפסיק את עיוני בתורה ולברר את פשר הצעקה, ואם גלות גורמת לביטול תורה - אין לה ערך! על כן תכף ומייד הפסקת את הגלות ושבתי לעירי, לבית המדרש."

מה זה 'ביטול תורה' של ה"שאגת אריה"? כל כולו שקוע בתורה, מנותק לגמרי מהמציאות הארצית, ותוך כדי כך נפסק חוט המחשבה שלו לרגע אחד - זה ה'ביטול תורה' של ה"שאגת אריה"! והביטול תורה הזה של רגע אחד הוא סיבה מספקת לחסל את הגלות ולשוב הביתה! נורא נוראות!

(יחי ראובן)

"וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא" (יט, טו)

זה שרמז הכתוב 'וכל כלי פתוח', רצה לומר הכלים (עיניים ואוזניים וכו') שפתחם הבורא יתברך בגוף האדם. 'אשר אין צמיד פתיל עליו' - שאין מחובר עליו צמידת הכיסוי לסוגרו ולסותמו בעת המצטרך, ועושה הכל בלי שיעור מוגבל עם הכלים הנזכרים לעיל. 'טמא הוא', כי יבוא חס וחלילה לכל עבירות שבתורה, השם יתברך יצילנו. (אגרא דכלה) סיפר הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל: נסעתי מתל אביב לרחובות, כדי ללמד. ליד מושב הנהג

ראיתי מדבקה, לאמור: "נהג, בדוק את הבלמים לפני צאתך לדרך. הוועדה למניעת תאונות דרכים". שאלתי את הנהג: "סלח לי, אדוני, מה כתוב כאן?" הפטיר: "ומה, האם אינך מבין עברית?" אמרתי: "אתה יודע, אלה מבני ברק יודעים עברית רק מהתורה... המילה 'בלמים' לא כתובה שם. שמח הנהג להסביר: "לכל מכונית יש בלמים.

לרפואת

הילד מאיר אלישע בן מרת רבקה רייזל שיחי
בתוך שאר חולי ישראל

זה והיו נעשים באמת לכנענים, והייתה מועילה תפילת ישראל נגד הכנענים. כי אם משנים את הלשון ואת הלבוש, משתנית על ידם גם התכונה והאופי המיוחד!...

"ונפשנו קצה בלחם הקלוקל" (כא, ה)

אמר להן משה לישראל כפויי טובה בני כפויי טובה...

דכתיב ונפשנו קצה בלחם הקלוקל, ופירש רש"י: קל הוא המן מפני שהיה נבלע בכל אבריהם ואינם יוצאין לחוץ, קראוהו קלוקל ורגנו על כך. והיא היתה להם טובה גדולה, שלא היו צריכים לטרוח ולצאת שלוש פרסאות לפנות עב"ל. (ע"ז ה:).

מעשה ביהודי מירושלים שנאלץ לעזוב את הארץ בשליחות ציבורית. הוא התייצב לפני רבה של ירושלים הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל ותינה בפניו את הבעיות שמציקות לו וביקש שימליץ טוב עבורו אצל רב פלוני.

רבי צבי פסח קיבלו בסבר פנים יפות וכיבדו בכבוד גדול ואף הפליג בשבחו, וכמובן נענה לבקשתו והכין לו מכתב המלצה.

האיש שנדהם מקבלת הפנים החמה ומהכבוד הגדול שרחש לו, היה בטוח שבטעות מחליפו

הרב באחר והביע תמיהתו: במה זכיתי לקבלת פנים כזו, הרי אני איש פשוט וכבוד הרב אינו מכירני כלל...

השיב לו הרב פרנק: ודאי שאני מכיר וגם מוקיר אותך! הרי אני חייב לך הכרת הטוב גדולה משום מעשה שהיה: לפני עשרים ושנים יצאתי מלשכת בית הדין ב'חורבה', וביקשתי מקבוצת נערים ששיחקה בחצר, האם מישוהו מוכן לגשת לחנותו של ר' איציה יעקב ברחוב היהודים כדי לקנות עבורי בול. אתה אמרת שאמנם החנות סגורה, אבל התנדבת ללכת לסניף הדואר המרוחק יותר והבאת לי את הבול.

סיים הרב פרנק ואמר: כל הימים אני מחכה להזדמנות לגמול לך כחסדך שעשית עמי, טובה תחת טובה. עכשיו שבאה לידי ההזדמנות, האם לא אקיימנה בשמחה?

אה, סליחה! מעצורים, ברקס. ולפעמים המעצורים נשחקים, או נתקעים, ואז אי אפשר לבלום, כלומר לעצור, את המכונית. ואז היא עלולה לגרום לתאונה, להתנגש במכונית אחרת, או לדרוס חלילה עובר אורח.

"עכשיו אני מבין", אמרתי. "תגיד לי, הנפיקו כזו מדבקה גם לבני אדם, להדביק, נגיד, על החולצה? אסביר לך, גם

בן אדם יוצא לדרך, דרך ארוכה, מילדות ועד שיבה. הבלמים שלו, תקינים? כדי לשלוט על רצונותיו, לבלום את תשוקותיו, לחסום את יצריו? האם יש לך מושג כמה תאונות קורות לבני אדם, משום שאין בלמיהם תקינים? שלא בדקו אותם לפני צאתם לדרך?

קרא הנהג: "פעם ראשונה שאני שומע כאלה מילים! תגיד, אז ידעת מה הם בלמים, הא? עבדת עלי!" "אני עדיין אוחז בלעבוד על עצמי", השבתי לו, "לחזק את הבלמים..." (מתוך 'והגדת')

"וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל וכו' וידר ישראל נדר לה' ויאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם" (כא, א-ב)

"וישמע הכנעני" - זה עמלק שנאמר "עמלק יושב בארץ הנגב", ושינה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים לקדוש ברוך הוא שימסור כנענים בידיהם והם אינם כנענים. ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם כלשון כנען. אמרו: נתפלל סתם, שנאמר: אם נתון תתן את העם הזה בידי (רש"י).

הרה"ק רבי יצחק מווארקה זי"ע אמר: מדברי רש"י הנזכרים לעיל ישנה ראייה שהלבוש והדיבור של האדם הם הקובעים את מהותו! מניין? כי לכאורה צריכים להבין, מדוע לא שינו העמלקים גם את מלבושם ואז היו מטעים באמת את ישראל להתפלל על הכנענים?

אלא, אילו היו העמלקים משנים את לשונם וגם את מלבושיהם אז היה עצם מהותם משתנה על ידי

כְּשֶׁהֲצַדֵּק בְּצַד שְׁלִי, אֲסוּר לִי לְהִתְעַקֵּשׁ עָלָיו, וְאִם הוּא נוֹטֵל מִמֶּנִּי אֶת יִשׁוּב הַדַּעַת עָלַי לְנִטֵּשׁ אוֹתוֹ.

כְּשֶׁמַּעֲטָה הַצֶּדֶק נִסְדָּק, אֲנִי מוֹכֵן לְשִׁמְעַ דְּעָה שֶׁל הַשְּׁנִי מִתּוֹךְ הַכְּנָעָה וּבִטּוֹל, כִּי הַצֶּדֶק מַעֲוֵלָם לֹא הָיָה אֲצִלִּי, וּכְשֶׁהֲצַדֵּק נַעֲלָם, הוּא מַעֲלִים יַחַד אֶתוֹ עוֹלָם מְלֵא שֶׁל קִנְיָה.

מַצָּדֶק לְקִנְיָה

הַקִּנְיָה צָצָה מִתּוֹךְ הַצֶּדֶק - כְּשֶׁאֲנִי מִתְבַּצֵּר בְּצֶדֶק שְׁלִי וְהַחֲבֵר עוֹקֵף אוֹתִי, זֶה מַעֲוִיר בִּי קִנְיָה וְתַרְעֵמָת. קָרָח כָּאֵב עַל הַצֶּדֶק שְׁלֹו, נֶאֱחָז בּוֹ וְלֹא הִסְכִּים לְהִרְפּוֹת, וְהַצֶּדֶק טִלְטֵל אוֹתוֹ לְחוּרְבָן. הוּא זָעַם עַל הַשְּׁבָת, כִּי עֲבוּר מִי שֶׁנֶּאֱחָז בְּצֶדֶק וְרוֹאֶה אֵיךְ הוּא מִתְחִיל לֵאבֹד גְּבֵה וְאִינוּ מְנַהֵל אֶת הַמַּגֵּרֶשׁ, הַשְּׁבָת שְׁכּוּפָה עָלָיו חֲדָלוֹן שְׁלִיטָה-הוֹפְכָת לְמַלְכּוּת וּמַצִּיתָה בּוֹ אֶת אֵשׁ הַקִּנְיָה, בְּמָקוֹם לְהִיּוֹת לוֹ לְמַקְפָּצָה.

נִמְצָא, כִּי בְּכָל פֶּעַם בָּהּ מִתְעוֹרֶרֶת בָּנוּ הַקִּנְיָה, עָלֵינוּ לְזַכֵּר טוֹב: הִיא לֹא סֵתֶם מִתְעוֹרֶרֶת. הִבָּה נִחַפֵּשׁ אַחֵר הַצֶּדֶק שֶׁהִבִּיא אוֹתָהּ וְגַלָּם אוֹתָהּ לְכַדֵּי מַעֲשָׂה, וּכְשֶׁנִּסְכָּים לְשַׁחֲרֵר אוֹתוֹ מִתּוֹךְ בִּטּוֹל וְהַכְּנָעָה לְמַצֵּב אֱלֹו הַבוֹרָא הַכְּנִיס אוֹתָנוּ, נִגִּיעַ לְמַטָּרָה וְנִחְזִיר אֶת הָעוֹלָם לְטוֹב מִמֶּנּוּ הוּא מַגִּיעַ, לֵלֵא צֶדֶק וְלֵלֵא קִנְיָה.

(ע"פ מַצִּיּוֹן תַּצֵּא תוֹרָה - סְפִינְקָא)